

ARCHA

8
99

ZPRAVODAJ O VÝCHOVĚ A VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU DĚTÍ A MLÁDEŽE

Každé
dítě má právo na:
jméno a státní příslušnost -
svobodu myšlení, svědomí a nábožen-
ství - svobodu sdružování - vlastní názor
a svobodu projevu - ochranu soukromí - přístup
k vhodným informacím - základní životní úroveň
- zdravotnické služby - vzdělání a výchovu
vedoucí k rozvoji osobnosti - volný čas, rekreaci
a kulturní činnost - ochranu před násilím,
zanedbáváním, zneužíváním ...

Zvláštní ochraně se těší
uprchlické a posti-
žené děti.

Revoluce

Skoro si myslím, že listopadové revoluci mohla být věnována jedna celá Archa. Nebo alespoň polovina. Bez revoluce by mnohého nebylo. Určitě bychom se netrápili problémem, kdo je a kdo není hrobařem občanské společnosti - tak, jak to činí v tomto čísle našeho časopisu několik lidí a jeden odbor.

Ve velkém domě na Senovážném náměstí by vládl klid a mír: Když kruhy, tak pod očima soudruhů, kteří se rvali s přestavbou, když rady, tak ne české, ale sovětské. Šmudlali bychom dál pár Skautů-Junáků z osmašedesátého jako nejsvětější svátost a nad každým novým svazkem Zapletalovy Velké encyklopedie her jásal jako malé děti.

Historické organizace dětí a mladých lidí by zůstaly jenom v encyklopediích, ve špatných komunistických encyklopediích.

Skautská organizace je dnes nástrojem v rukou mezinárodní buržoasie, která ji používá k ohlu-pování mladého pokolení a k šíření válečné hysterie, která z jejich řad vybírá své agenty a školi je. Mezinárodní skautská organizace se stala nástrojem příprav nové světové války, rezervoárem špiónů a diverzantů, žoldnéřských vrahů v Korei, ve Vietnamu, Indonésii a jiných koloniálních zemích.?? Br! Jde z toho hrůza i po šestačty-řiceti letech. Tenhle blábol napsal a v Mladé frontě vydal A. Poledňák v roce 1953, ale i v letech měkkých? měl celou řadu příčinli-vých následovníků - stačí jen vzpo-menout na neuvěřitelnou a zcela vážně miněnou diskusi na strán-kách Mladého světa v letech 1987 a 88, ve které ideologové PO SSM vysvětl-o-vali hloupému zbytku společnosti, jak škodlivé je tábořit v týpi a hrát zlatokopecké hry.

Těch deset let od revoluce strašně uteklo a historické reminiscence vzbudí na mnohých tvářích úsměv. Jdeme vpřed a v polemikách a diskusích (bezesporu velmi prospěšných) o grantové politice, dotacích, střechních organizacích či strašném slově věuescé, ale i při vlastní práci v oddílech či klubech možná jaksí pozapomínáme, že tohle nebylo vždycky samozřejmé. Že i za příslušnost ke spolku se zavíralo, kádrovalo a buzerovalo, vyhazovalo ze školy nebo vydíralo, že vadila barva šátku nebo sekýra zaseknutá ve špaluku. Že jít s oddílem do kostela na boho-sluzbu vyžadovalo i pár let před revolucí notnou dávku odvahy. Paměť některých z nás je krátká. Přimlouval bych se za to, aby byla alespoň občas

osvěžena. Archa to možná v listopa-dovém čísle trochu proš-vihla, to se ale dá napravit.

Tomáš Novotný

Dítě
jako každá lidská bytost má svou hodnotu, důstojnost a základní práva, navíc vzhledem ke svému tělesnému i duševnímu vývoji, bezbrannosti a zranitelnosti potřebuje zvláštní péči, pomoc, ochranu, porozumění a lásku. Tomu odpovídají i práva různého druhu: od základních práv, zabezpečujících přežití, rozvoj a ochranu, po práva vyjadřující možnost dítěte o sobě spolurozhodovat.

Práva dítěte

Záležitost, nad níž mnozí mávají rukou, jiní se podivují, co to vlastně je, další se ošklíbují... - dalo by se říci, co člověk to názor.

Ať už je to však jakkoli: 20. listopadu 1989 přijalo Valné shromáždění Organizace spojených národů dokument „Úmluva o právech dítěte“. Dne 20. září 1990 tento dokument vstoupil v platnost. Dnes, tedy téměř přesně po deseti letech, spočítáte na prstech jedné ruky státy, které ji neratifikovaly. Jde asi o dokument takového významu, že mu stojí za to věnovat pozornost. Proto i větší část nového čísla našeho zpravodaje ARCHA je věnováno právě Úmluvě.

Příjemné čtení.

Redakce

Hry dětské

CXXXVI.

Náš test

Chcete si ověřit své znalosti o právech dětí? Pokuste se odpovědět na naše otázky:

1. Které státy iniciovaly řešení práv dětí?
2. Kdy byl přijat první obecnější dokument, který se právy dětí zabýval?
3. Kdy bylo rozhodnuto o vypracování Úmluvy o právech dítěte?
4. Které státy Úmluvu dosud nepřijaly?
5. Kolik států Úmluvu ratifikovalo?
6. Kdy vstoupila Úmluva o právech dítěte v platnost u nás?

7. Která osobnost našich dějin se zabývala předškolní výchovou?
8. Z jakého díla naši slavné pedagogické osobnosti pocházejí rytiny na stránkách této Archy?
9. Která osobnost našich dějin se zasloužila o přístupnost základního vzdělání všem, a čím?
10. Víte, kde najdete odpověď na všechny předchozí otázky?

Řešení testu: číst Archu. A zkontrolovat si je můžete na str. 15. Samozřejmě, že odpovědi se dočtete v článkách v tomto čísle Archy.

Práva dětí u nás

Několik otázek pro
Mgr. Pavla Janíka, pracovníka
odboru pro mládež MŠMT

Domníváte se, že problémy kolem práv dětí jsou v ČR aktuální? (Nebo je máme vlastně vyřešeny a celý dokument OSN se týká jen zemí tzv. rozvoje- vých.)

Problémy související s dětmi, včetně jejich práv, jsou věčné a nedají klidu ani odborníkům, ale ani rodičům, ba i dětem samým. Domnívám se, že by bylo užitečné ujasnit si termíny aktuální - akutní - mediální. Při respektování práv dítěte se se zmíněnými termíny setkáte a přizpůsobujete jim tempo a hlasitost svého jednání. Zcela záměrně jsem vynechal termín „kampaň“, protože v něm vidím základní problém v přístupu k pojetí práv dítěte. Asi jste očekávali spíše výčet problémů, ale podle mne je nejdůležitější přístup, neboť dává možnosti řešení. V tomto případě si hodně slibují od činnosti Republikového výboru pro děti, mládež a rodinu jako orgánu tvořícímu a odborné sekci pro práva dítěte Rady pro lidská práva jakožto orgánu ochrannému v oblasti práv dítěte, protože jejich činnost bude kontinuální.

Jaké jsou nejčastější problémy v ČR, které souvisejí s dodržováním ÚPD, jsou-li?

Jsou. Z pohledu světa, který se k plnění Úmluvy o právech dítěte v ČR vyjadřuje prostřednictvím Výboru OSN pro práva dítěte na základě předkládané Zprávy o plnění Úmluvy o právech dítěte nám k té minulé zprávě (za léta 1993-1994) bylo doporučeno věnovat se více, z pohledu MŠMT, problematice vzdělávání romského etnika a integrace zdravotně postižených. V současné době je v připomínkovém řízení Zpráva o plnění Úmluvy o právech dítěte za léta 1995 - 1999. Předpokládám, že v prosinci bude text Zprávy k dispozici pro veřejnost, abyste mohli porovnat změny. S tím ale souvisí druhý pohled, domácí, který mám možnost sledovat a který souvisí s „lidovým“ pojetím přístupu k právu a pravdě. Nejenže si všichni pamatujeme na anekdotickou platnost čl. 1, který říká, že vedoucí má vždycky

logo k 10. výročí ÚPD z plakátu, vydaného DCI

pravdu a čl. 2, v němž je řečeno, že v případě, že ji nemá, platí čl. 1, ale bohužel namnoze tak i jednáme. Takže „nelidově“ participace při implementaci Úmluvy je základní problém. A teď lidsky: nevezmu-li práva za svá a nebudu chtít se jimi řídit a vyžadovat jejich respektování, ideál „dospělých“ o občanské společnosti dostává již od dětství povážlivé výchovné trhliny.

Jaká je spolupráce státních orgánů a nestátních organizací v oblasti péče o práva dítěte?

Od teďka již budu věcný a konkrétní. V souladu se zmíněnou představou participace jsou oba typy organizací zastoupeny v Republikovém výboru pro děti, mládež a rodinu, odborné sekci pro práva dítěte, ale stejně tak i při spolupráci odboru pro mládež s občanskými sdruženími jako je tomu v Komoře mládeže, Komisi mobility či výběrových komisích pro přidělování dotací.

Tyto formy spolupráce jsou i konkrétním naplňováním Státní politiky vzhledem k mladé generaci, tak jak ji vláda na svém zasedání 6.1.1999 přijala a v níž se zcela bezpochyby promítá i obsah Úmluvy o právech dítěte. Dále MŠMT jako státní instituce má možnost finančně podpořit nestátní organizace jejichž před-

mětem zájmu jsou práva dítěte. Tato spolupráce se realizuje smluvně na základě grantového řízení Programů na podporu aktivit občanských sdružení ve prospěch dětí a mládeže (dříve Programy podpory a ochrany dětí a mládeže). Takto například byly podpořeny projekty ČRDM, KRUHU a ANO (Asociace nevládních organizací), stejně tak jako Linky bezpečí, Růžové linky a dalších.

Kam se mohou obrátit lidé, kteří si myslí, že dochází k porušování práv dítěte v jejich okolí?

Využijí toho, že v textu lze informovat ve více rovinách, takže odpověď má několik rovin: a) podle obsahu porušování se mohou obrátit na kompetentní instituce, pokud přesně nevíte na koho, získáte další orientaci u odborů pro styk s veřejností,

a) chcete-li zůstat v anonymitě, zavolejte na některou z linek důvěry,

b) máte-li více osobní statečnosti, napište stížnost, oznámení, případně požádejte o sepsání protokolu.

c) V případě školních problémů se můžete obrátit na třídního učitele, ředitele, Radu školy, Českou školní inspekci, na odbor rezortní

kontroly MŠMT, vše podle stupně porušení práv

a s mírou důvěry v nadřízené složky. Některé kroky je však nutno

učinít prostřednictvím zákonného zástupce žáka.

Kde se vlastně dá text Úmluvy o právech dítěte „sehnat“?

Od A do Z:

- Originál v Informačním a dokumentačním středisku OSN v Panské 5, Praha 1
- Neoficiálnější český text ve Sbírce zákonů č. 104/1991 Sb.
- Další místa, o kterých bych se rád zmínil, již text Úmluvy zpracovávají pro potřeby svého zaměření a činnosti. Rád bych se zmínil o publikaci Práva dítěte v dokumentech, kterou vydal odbor prevence MV ve spolupráci s DCI a FOD. Dále Co je Úmluva o právech dítěte vydanou Českým helsinským výborem či Práva dítěte ve škole, na jejímž vydání se podílela Ostravská univerzita. Můžete se tedy obrátit na ústředí těchto institucí.
- Samozřejmě, že se k Úmluvě lze dostat i na internetových stránkách, ať Vám již zcela určitě známých stránkách www.adam.cz

Svoboda sdružování

Děti mají právo stýkat se s jinými dětmi a zapojovat se do jejich sdružení nebo tato vytvářet.

Svoboda myšlení, svědomí a náboženství
Stát má respektovat právo dítěte na myšlení, svědomí a náboženství za přiměřeného usměrňování ze strany rodičů.

nebo www.unicprague.cz.

• Inu, a kdybyste už opravdu nevěděli, jak text Úmluvy sehnat, tak se zastavte u mne.

Pro příští rok pro Vás chystá překvapení DCI a ČRDM a již nyní je můžete kontaktovat, kdy své publikace, na nichž má MŠMT také svůj podíl, vydají.

Jaký je okruh Vašich spolupracovníků, kteří vám pomáhají problémy v této oblasti řešit? Jde vůbec jen o problém spadající k MŠMT? Případně je celkovým koordinátorem této problematiky v naší zemi?

S ohledem k obsahu Úmluvy práce každého pracovníka MŠMT, do jehož referátu spadá oblast dětí a mládeže zohledňuje ve své práci požadavky Úmluvy. Mým úkolem, jakožto člena odborné sekce pro práva dítěte jmenovaného za MŠMT, je v podstatě sumarizace všech aktivit MŠMT s Úmluvou souvisejících a příprava podkladů pro zprávy o Úmluvě, které jsou na MŠMT požadovány.

Lze říci, že v současné době má koordinační charakter problematiky práv dítěte v naší republice odborná sekce pro práva dítěte

RLP, a po vyjasnění kompetencí i ustavený Republikový výbor pro děti, mládež a rodinu.

Životní úroveň

Každé dítě má právo na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj.

Můžete čtenáře ARCHY informovat o činnosti „Výboru pro práva dítěte“ (viz článek 43 ÚPD), které osobnosti v něm pracují a jaké jsou nejaktuálnější problémy?

Jaké vazby má směřem k ČR?

V době, kdy naše republika tzv. „obhajovala“ Úvodní zprávu o plnění Úmluvy o právech dítěte za léta 1993-1994, jsem teprve nastupoval na odbor pro mládež, takže jsem přípravu Zprávy pozoroval jaksi z povzdálí. Proto moje informace bude spíše z doslechu. Výbor jmenuje komisi, která po prostudování požádá ještě o odpovědi na doplňující otázky ke Zprávě (proto vlastně došlo k obhajobě až v roce 1997) a Ministerstvo zahraničních věcí, v jehož gesci je obhajoba mezinárodních úmluv,

navrhne složení delegace, jež se jednání se zástupci Výboru účastní. Jak bývá v takovýchto situacích obvyklé, komise se spíše zaměřuje na nedostatky než na klady Zprávy. A já se vrátím na začátek svých odpovědí a zmíněnému termínu „mediální“, protože v novinách se potom můžete dočíst...

Ale skutečně fundovanou odpověď byste dostali na MZV.

Zdravotní péče

Státy mají klást zvláštní důraz na zajištění základní a preventivní péče, osvěty a snižování úmrtnosti dětí.

Právo

CXXIV.

Tiskové prohlášení MŠMT a ČRDM

k tiskové konferenci konané dne 27. 9. 1999

Po mnoha letech jde o první společnou prezentaci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jednoho z významných občanských sdružení dětí a mládeže v České republice - České rady dětí a mládeže (ČRDM). Společná tisková konference by chtěla veřejnost seznámit s celou řadou ne-li shodných, pak velmi blízkých přístupů k řešení problémů, jež se vyskytují v oblasti dětí a mládeže. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je v této oblasti státním garantem, ČRDM je bezprostředním mluvčím významných občanských sdružení dětí a mládeže, která jsou přirozeným protipólem státnímu orgánu v tvořící se občanské společnosti. Obě instituce cítí určitou míru celospolečenského podceňování či marginalizace problematiky dětí a mládeže - třebaže péče o děti a mládež a řešení problémů mladé generace je nejen nezpochybnitelnou jedinečnou investicí do budoucnosti, ale ukládá ji i Úmluva o právech dítěte.

Řadu úkolů v této oblasti by měly plnit obce, popř. okresní úřady, z hlediska finančního především svými granty pro občanská sdružení a další nevládní organizace, pracující v oblasti dětí a mládeže, péči o provozování a zřizování veřejných hřišť a sportovišť a zařízení pro volný čas dětí a mládeže. Bohužel aktivní přístup jsou prozatím spíše ojedinělé. Většímu rozšíření zájmu nižších článků státní správy a samosprávy o zabezpečení volného času dětí a mládeže brání především nedostatek finančních prostředků ve veřejných rozpočtech. Svoji roli zde však nepochybně sehrává

i absence právních norem. V této souvislosti by se mělo mnohé změnit přijetím nových právních norem souvisejících s veřejnou správou a přijetím zákona o mládeži. Za velmi významné považují obě strany schválení dokumentu „Koncepce státní politiky vzhledem k mladé generaci v České republice do roku 2002“ - usnesením vlády ČR č. 1/1999. Práce na něm byla příkladem spolupráce mezi ústředním orgánem státní správy a reprezentanty občanské společnosti, neboť vznikala v přiměřené součinnosti. Ještě většího společného úsilí však bude potřeba při jeho realizaci.

ČRDM v této souvislosti oceňuje celkový postup MŠMT jako státního orgánu, který naslouchá a respektuje názory jiných. I když si obě strany uvědomují, že nelze mít na všechny problémy zcela shodné pohledy, uvědomují si současně, že je možné odlišnosti vnímat a respektovat.

Jedním z příkladů podobného přístupu obou stran je také vyřešení problému majetku bývalého SSM, který v současné době spravuje Fond dětí a mládeže. Fond předložil v tomto roce materiál, který byl zaměřen na komplexní metodiku vypořádání majetku bývalého SSM. Vláda ČR jej vzala svým usnesením č. 693 z července 1999 na vědomí, i když doporučila v některých krocích úpravy zásadnějšího rozsahu. Za důležité v současné době považujeme, aby vypořádání bylo bez zbytečného oddalování realizováno. MŠMT i ČRDM proto vítají první krok dobré vůle, kterým je příprava bezúplatných převodů nemovitostí na občanská sdružení, která jej využívají pro přímou práci s dětmi a mládeží. Po dohodě s předsedou výboru Fondu dětí a mládeže by měla vláda tyto převody schválit do konce tohoto roku.

V Praze dne 27. 9. 1999

SETKÁNÍ '99

V pátek 8. října se v prostorách Senátu Parlamentu ČR setkali představitelé sdružení dětí a mládeže. Akce navazovala na podobnou, která se uskutečnila téměř přesně před rokem. Setkání zahájil hostitel, 1. místopředseda Senátu p. Ivan Havlíček, který nad akcí převzal záštitu. Ve svém vystoupení mj. poděkoval všem za práci, již tisíce dobrovolných pracovníků s dětmi odvádějí a připomněl nezbytnost spolupráce neziskového a vládního sektoru. Jana Vohralíková, předsedkyně ČRDM, v krátkém úvodu naznačila cíle setkání... A pak už se rozeběhl připravený program.

Náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy, p. Ladislav Malý, se dotkl některých citlivých otázek – například problematiky proměnného systému „Programů podpory...“ a přípravy zákona o mládeži. Tím udal tón následné diskusi. Po počátečním ostychu se otázky, na které pan náměstek odpovídal, jen hrnuly.

Po přestávce začal druhý blok diskuse, který byl věnován řadě dalších témat, mezi jiným – problematice pojištění, prezentaci naší činnosti obecně a zvlášť v Českém rozhlase, který nabídl spolupráci. Zazněla informace o jednání pracovní skupiny ČRDM s bankovními domy ve věci poplatků za vedení účtů. Zvláštní pozornost byla věnována problematice vzniku krajů, i v návaznosti na změny v dotační politice MŠMT. V návaznosti na povídání o nezájmu novinářů zazněla nabídka na spolupráci s Dětskou tiskovou agenturou, jejíž vysílání je mj. možné zachytit i na INTERNETu. Další přestávka se trochu protáhla – v kuloárech zazněl i návrh, aby hlavním bodem programu příští podobné akce byly právě přestávky – během nich totiž dochází k desítkám neformálních setkání zástupců jednotlivých sdružení, rozhovorům, výměně názorů, informací... A to byl přece jeden z významných cílů této akce. Před obědem následovala další část diskuse, kde se hovořilo například o Bambiriádě 2000, a pokračoval proud konkrétních dotazů na p. náměstka Malého. Beseda v méně formální rovině pokračovala i během oběda.

Odpoledne následoval výklad dalšího našeho hosta, p. Zdeňka Zikmunda, k tématu public relations. Jeho povídání bylo velmi

hutné – snažil se nám v krátkém čase podat co nejvíc potřebných informací a nabídnout i konkrétní postupy a řešení. Jeho výrok: „Dobrá myšlenka nestačí, je důležité ji umět nabídnout, prodat.“, vzbudil na tvářích některých nevoli, ale to je realita – a čím dříve si ji všichni ze sdružení uvědomí, tím bude lépe. Následný blok dotazů svědčil o tom, že jeho vystoupení vzbudilo značný zájem a ohlas a chvilková proměna ve studenty byla účelná. V závěru poděkoval p. Josef Výprachtický za aktivní účast, vyzval k dalšímu rozšiřování spolupráce mezi sdruženími a vyjádřil názor, že tato akce se stala již (obnovenou) tradicí. Doznívala pochopitelně opět v „zákulisi“, diskusemi v přísáli či v šatně, ba i v tramvajích. Ukazuje se, že je opravdu mnoho témat, o nichž je nutné hovořit, a některé náměty by opravdu neměly zapadnout – mezi nimi podnět k přesnějšímu definování primární protidrogové prevence atp. Pro úplnost je třeba dodat, že Setkání 99 se zúčastnilo 69 sdružení z celé České republiky, přesně 96 představitelů organizací dětí a mládeže a hostů – mimo již jmenované ještě například zástupkyně ředitele odboru pro mládež MŠMT Zora Dvořáková, ředitel Institutu dětí a mládeže Petr Pajkrť a další.

- redakce -

Nový člen ČRDM

Lače Čhave

Dětský romský klub

O. S. pomozme olašským Romům

Boleslavova 250, Praha 4 - Nusle 140 00

tel: 02/61215731, 0603/932604

e-mail: lada.ariantova@seznam.cz

Naše občanské sdružení Pomozme olašským Romům vzniklo na jaře roku 1997 jako reakce na nebezpečně rostoucí problém drog v nuselské romské komunitě, zejména olašské. V rámci projektu širší protidrogové prevence v této komunitě jsme založili klub volného času pro romské děti pod názvem „Lače Čhave“ (= dobré děti), kam mohou Romové každý všední den docházet a trávit nějak účelněji svůj volný čas a zároveň se poradit se svými problémy. Kromě pravidelných klubových odpolední pořádáme víkendové výlety či letní tábor. Sídíme v Nuslích v Boleslavově ulici v prostorách ZŠ Boleslavova.

Není velký dětský celostátní časopis spíše přáním dospělých (a to pouze některých), a nikoliv dětí? - Měly by dětské organizace vydávat společný časopis pro děti? - Jaká je zde role soukromého sektoru? - Do jaké míry mají dospělí dětem předkládat svoji hotovou představu časopisu? - Vím vůbec, jaký časopis chceme a pro koho? - Co by měl takový časopis obsahovat? - Problém financování časopisů z dotací - není záruka návaznosti v dalším roce. - Není přeceňována úloha dětského časopisu v dnešní době - jsou i jiná, aktuálnější média?! - Pamětnická nostalgická „starých dobrých“ časopisů? - Podíl dětí na tvorbě časopisu. - Výchova mladých novinářů (zpravodajové z organizací, dopisovatelé). - Proč nelze financovat časopis z dotace MŠMT?

Má naději dětský časopis pro děti a o dětech?

České země mají tradici dlouhých desetiletí ve vydávání kvalitních dětských časopisů. Při návštěvě každé větší prodejny s tiskem nemůžeme být při prvním rozhlédnutí, budeme-li hledat dětské časopisy, nijak zvlášť znepokojeni. Najdeme jich poměrně dost.

Rádi bychom se ale zastavili u jednoho typu dětského časopisu, který v nabídce schází.

Je to časopis určený pro věk zhruba 10 - 15 let. Časopis věnující se zobrazování světa dětí

v jejich organizovaném i neorganizovaném volném čase. Časopis, který by přinášel náměty pro jeho smysluplné využívání, který by dával na svých stránkách prostor dětem samotným. Časopis zaplňující prázdný prostor mezi množstvím povrchních titulů na straně jedné a specializovanými tituly na straně druhé. Časopis přinášející zajímavý obsah pro členy nejrozličnějších dětských organizací i pro děti v neformálních klubech a partách či pro jednotlivce. Časopis pro děti té krevní skupiny, která ráda prožívá část svého času s kolektivem i sama v přírodě při jejím poznávání i ochraně, která ráda soutěží i v něčem jiném, než v kupování co největšího množství čehokoliv a následném odesílání obalů výrobci. Časopis té krevní skupiny, která se více či méně vědomě snaží o vlastní sebevýchovu po vzoru - hodně zjednodu-

šeně řečeno - hrdinů například Foglarových či Zapletalových příběhů (rádi bychom na tomto místě jmenovali i novější autory, ale...), knih Elišky Horelové, Jany Štroblové a dalších autorů.

Po listopadu 1989 se snad ve všech dětských časopisech objevily výzvy k zaklá-

Přístup k vhodným informacím

Stát zajistí dětem přístup k informacím i k materiálům z rozmanitých zdrojů a podpoří hromadné sdělovací prostředky při šíření informací, které jsou pro dítě sociálně i kulturně prospěšné. Stát učiní kroky k ochraně dítěte před materiály, které mu škodí.

dání klubů, náměty k jejich činnosti i větší či menší zprávy o tomto dění a o dětských aktivitách vůbec. Zanedlouho se ale celá tato oblast začala vytrácet kamsi do ztracena. Většina předlistopadových dětských časopisů zanikla, ty zbývající se pozměnily, a na dětskou činnost, o které je řeč, nějak nezbylo místo. V zájmu objektivy musí být ovšem rovněž uvedeno, že v zmiňovaném období logicky upadl zájem značné části dětí jakkoliv se organizovat, neboť zažily dobrovolně-povinné členství v Pionýrské organizaci SSM, která často ke své škodě splyvala se školou. Pozornost dětí se také přirozeně nasměřovala na - do té doby málo známé či neznámé - vzory a činnosti.

Zanikly časopisy jako Pionýrská stezka (po listopadu 1989 jenom Stezka), Sedmička pionýrů (později

Sedmička), Pionýr se přeměnil na Filipa a posléze zanikl. Nově se objevily například Filip, Holky, bacha!, které neměly dlouhého trvání. ABC opustilo své všeobecnější stránky a přepustilo je plně do rukou svého podtitulu - tedy mladým technikům a přírodovědcům, přičemž řada článků je už spíše

určena dětským odborníkům než dětem, které své koníčky a zájmy teprve hledají. Ohníček, se svým měsíčním cyklem vydávání, se po spojení s Tojáčkem věnuje především výtvarné tvořivým dětem o něco mladším než těm, o kterých byla řeč v úvodu, tedy přibližně 10 - 15 let. Na jaře roku 1990 začal vycházet v SNTL čtrnáctideník Mladý hlasatel uvedený v život zejména lidmi kolem bývalého redaktora ABC z šedesátých let a šéfredaktora Skauta - Junáka z roku 1968 Jana Šimáně. Vydávání Mladého hlasatele převzalo koncem roku 1990 nakladatelství Atos, které přestavělo redakci a život Mladého hlasatele ukončilo. Následně vydalo sedm čísel časopisu Hlasatel, další už nebyla. Na Mladého hlasatele 1990 se pokusila navázat jeho původní redakce s čtrnáctideníkem

Duhová planeta v křesťanském nakladatelství Rosa, jehož pouhé jedno číslo vydané v roce 1991 se stalo předzvěstí dalších obdobně „úspěšných“ pokusů.

V roce 1994 se hrstka nadšenců pod vedením bývalého šéfredaktora ABC Vlastislava Tomana zasadila o vydávání čtrnáctideníku Kamarád v Národním informačním centru mládeže, jehož rozjezd financovalo svoji dotací Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Z této částky se ovšem podařilo vydat pouze nulté propagační číslo a první řadné číslo a pro nedostatek financí bylo vydávání ukončeno. Dalším z pokusů se staly například ostravské Noviny do kapsy, česko-budějovický Vont, Áčko... Poměrně dobrý rozjezd měl v roce 1990 čtrnáctideník Skaut - Junák vydávaný organizací Junák v Mladé frontě, ale se stále klesajícím nákladem přestal být pro Mladou frontu zajímavý. Po určité době se námětům na aktivní dětskou činnost včetně práce klubů věnoval dětský křesťanský měsíčník Nezbeda, vydávaný v současnosti Salesiánskou provincií v Praze.

Náš, i tak neúplný výčet časopisů, by byl ještě více nekompletní, kdybychom si nevšimli titulů vydávaných některými dětskými organizacemi. Již zmíněná organizace Junák převzala vydávání svého časopisu v roce 1992 a ve formě měsí-

níku jej nabízela ve veřejné distribuční síti, bohužel s velkými finančními problémy a donekdávna i nepravdivostí, kterou se v tomto roce (1997) podařilo odstranit. Pro své nejmenší členy vydává dále Junák měsíčník Světýlko. Sdružení přátel Jaroslava Foglara nabízí předplatitelům a ve vybraných prodejnách zhruba dvouměsíčník Bobří stopou. Česká tábornická unie počala vydávat pro své dětské členy čtvrtletník Stezka malých táborníků. Dětské stránky či rubriky jsou v jinak „dospělých“ časopisech, jako Bizoni vitr (vydává Liga lesní moudrosti), Tomik (vydává Asociace turistických oddílů mládeže) či Wampum Neskenonu (vydává Nadace Nika). Dětem část prostoru věnoval také již zaniklý Zálesák (vydáváný Československým zálesákem). Potýkají-li se s nedostatkem financí profesionální vydavatelství, pak totéž, ještě ve větším, lze prohlásit o převážně amatérských redakcích právě vyjmenovaných časopisů dětských organizací. Dotační peníze jsou účelově vázány,

podle podmínek Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nelze finanční částku použít na časopisy veřejně distribuované. Z uvedeného vyplývá, že malonákladové časopisy vydávané některými dětskými organizacemi tak rozhodně nemohou nahrazovat (a ani tyto ambice snad nemají) celostátní profesionálně připravovaný časopis. Rovněž se - alespoň v současnosti - jeví jako nemožné sloučení finančních prostředků jednotlivých organizací a vydávání jednoho společného časopisu.

Závěrem se vraťme k časopisu, o kterém jsme uvedli, že v nabídce schází. Časopisu pro tu skupinu dětí ve věku 10 - 15 let, která nenachází své místo v hromadných sdělovacích prostředcích zabývajících se často spíše ukázkami a příklady činnosti negativně laděných jednotlivců a skupin. **Buď zůstaneme u konstatování, že o zmíněný typ časopisu děti nebudou mít zájem a podřídíme se nepsanému zákonu, že tisko-**

vina nabízí čtenáři to, co chce ona, ale tak, že čtenář žije v přesvědčení, že je to právě to, co potřebuje. **Nebo budeme - i po řadě neúspěchů - hledat možnosti, jak dětem nabídnout nenápadně výchovný časopis.** Takový časopis, který by pomáhal k sebevýchově jedince jakožto kladné, samostatně jednající a tvůrčí osobnosti. Jedním z konkrétních

kroků, které jsme v záležitosti časopisu podnikli, je sestavení petice „Dětský časopis pro děti a o dětech“ adresované Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Jsme přesvědčeni, že uvedení k životu zmiňovaného dětského časopisu by se mělo díti i za morální podpory osobností z literárního či jiného uměleckého a veřejného života.

Milan Lebeda, Petr Molka

Príspevek prednesený na 2. ročníku konferencie Současnost literatury pro děti a mládež - aktuální problémy tvorby pro děti (9. a 10. září 1997 v Liberci).

Pozn. aut.: Pokud předkládáme po dvou letech text bez úprav, pak pouze jako připomenutí něčeho, v čem se stále ještě nepokročilo.

Svoboda projevu

Dítě má právo vyjadřovat své mínění a získávat i rozšiřovat informace a myšlenky bez ohledu na hranice.

Tiskařství

XCIII.

Vzpomínka na budoucnost

Dovolili jsme si pro tento krátký aktuální dovětek použít titulky vymyšlený kýmisi jiným, protože možná nejpresněji vystihuje situaci. Zmíněná petice měla takový „ohlas“, že množství podpisů rozhodně nevyjadřuje vážnost problému.

V průběhu dvou posledních let došlo k dalším pokusům o časopis, nejprve to byl Delfin se silným zkušeným autorským zázemím. Vše skončilo po několika číslech na nedostatku financí soukromého vydavatele. Nejčerstvější událostí byl projekt známý pod pracovním názvem Zet 21, kdy další soukromý vydavatel po půl roce přípravných prací od projektu ustoupil.

Množství peněz potřebné pro rozjezd časopisu je takové, že málokterý soukromý vydavatel podnikne neúměrné finanční riziko.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ze svých finančních prostředků vydávání časopisu veřejně distribuovaného nepodporí (prý by to odporovalo volné hospodářské soutěži). Na druhou stranu jiné resorty do tiskovin

veřejně distribuovaných za úplatů finance ze svých rozpočtů vkládají (např. vnitro, kultura, zemědělství). Zdá se, že více, než o peníze, jde o „politické“ rozhodnutí na základě společenské objednávky. Pro dvě či tři generace dětských čtenářů v posledních deseti letech tuto objednávku nikdo nevystavil.

M. L., P. M.

Od dob pralukla Kopčema se jistě v možnostech dětí a mladých lidí ledacos změnilo. V historii najdeme období, v nichž byla dětem, jejich výchově a vzdělání věnována určitá pozornost - například ve starověkém Řecku. Ale zvláště v dobách krizí, válek, hladomorů, ba i v období průmyslové revoluce - vždycky to byly děti, kdo zvůli a nezodpovědnost dospělých odnášel nejvíc.

Ve střední Evropě zazářila v dějinách dvě světélka, která umožnila posunout vývoj o krůček dál.

Staré novinky

Jedním z největších novátorů přístupu k dětem a jejich výchově byl Čech. Vlastně Moravan. Ano, byl to „učitel národů“.

Jan Amos Komenský měl život pohnutý, jistě si to pamatujeme ze školy. Záhy osířel, jako mladý člen Jednoty bratrské musel po Bílé hoře do exilu, několikrát mu v bouřlivých dobách shořela knihovna i jeho vlastní spisy - a přesto to nikdy nevzdal. Jeho dílo je obrovské. Nás však bude zajímat tentokrát to, co přibližilo možnost vzdělání dětem před třemi sty lety.

Jedním z prvních Komenského spisů je dodnes známé Informatorium školy mateřské, které psal nepochybně na základě osobních rodičovských zkušeností. Vznikl snad vůbec první, překvapivě moderně pojatý koncept výchovy nejmenších dětí. Komenský postřehl, co novodobá psychologie teprve experimentálně studuje - že rané dětství není pouhou nevinou předebranou k dospělosti, nýbrž že první zážitky a zkušenosti človíčka se závažně a natrvalo zapisují do duše dítěte, předurčují jeho příští citové bohatství či chudobu, budoucí kladné nebo záporné přijímání světa i lidí. V exilu v Lešně zakotvil Komenský jako učitel na gymnáziu.

Nespokojen se stavem školy, pustil se do psaní učebnic. V krátkém čase se jich zrodilo nejméně šest. Věděl ze zkušenosti, že biflování dětem nesrozumitelných formulí, gramatických zaklínadel a citátů z Cicerona či Vergilia, ať jakkoli krásných, vnáší do škamen nudu a hrůzu současně. Zkusil jiný princip. Vybral 8000 důležitých slov. Spráhl je do tisícovky hutných vět, rozčleněných do stovek témat. Okruhy stručně popisovaly živou i neživou přírodu a svět člověka od reálií po řemesla. Doplnil nejstručnější přehled mluvnice. Především však knížku naplnil mnoha názornými obrázky. Vznikla malá ilustrovaná encyklopedie a jazyková učebnice zároveň. Jmenovala se Janua linguarum reserata - Brána (či Dveře) jazyků

otevřená (1631). Celek byl tak překvapivě nový, že vzbudil senzací. Komenský Bránu později vícekrát přepracoval, zjednodušil, pořídil z ní časem výtah se 150 názornými ilustracemi - slavný Orbis pictus, Svět v obrazech. Obě knížky byly postupně přeloženy do více než dvaceti jazyků. Učitel až dosud vlastně provincionální se proměnil v pedagogickou autoritu

Rodina

CXX.

Cíle výchovy

Výchova má směřovat k rozvoji osobnosti dítěte a jeho nadání, rozumových i fyzických schopností v co nejvyšší míře. Výchova má připravovat dítě na aktivní život dospělého ve svobodné společnosti a posilovat úctu k jeho rodičům, k vlastní kultuře a jazyku i k hodnotám kultur jiných.

evropského formátu. Putoval Evropou - v Anglii plánoval vědecké výzkumy k Pansofii, pro Švédy reformoval školství, o totéž se pokoušel v Uhrách, střídavě se vracel do Lešna. Sepsal mnoho dalších knih - jednou z nich byl Didaktický návod - metodika pro učitele. Vytrvale pracoval na svém stěžejním pedagogickém díle, Didaktice české, k níž brzy připojil Didaktiku speciální. Komenský snil o školské reformě, na jejímž konci se dostává důkladného vzdělání všem lidem bez rozdílu (povinná školní docházka, výuka chudých i divků), a to kultivovanými metodami a zanícenými lidmi, kteří ve svém povolání spatřují vznešené poslání. Právě v Didaktice se objevily dodnes obecně známé pedagogické kategorie či pojmy: škola hrou, názornost vyučování, priorita mateřštiny před latinou, syntéza rozumové, citové a náboženské výchovy atd., až po spoluzodpovědnost rodičů.

Po požáru Lešna, kdy shořela nejen Komenského knihovna, ale i většina jeho děl, znova putoval Evropou. A pracoval. Ze 135 svazků jeho díla jich 62 vyšlo během amsterodamského pobytu. V rychlém sledu za sebou se objevily Schola ludus (Škola hrou, totiž skrze divadlo, abychom původnímu smyslu pojmu rozuměli správně), vzápětí čtyři díly komentovaných Veškerých spisů didaktických (Opera didactica magna), poté první části dnes nejobdivovanějšího konceptu globální reformy - Obecné porady o nápravě věcí lidských. Vyšla nová vydání jeho učebnic. V Norimberku se dočkal vydavatelské premiéry skvělý Orbis pictus (1658), učebnice pro generace následujících dvou století. Význam Komenského objevů si dnes už sotva plně uvědomujeme. Školství současnosti se potýká s problémy jiného druhu. Pojmy a poučky se vžily, metody na školách zdomácněly... Ale tenkrát byly mnohé jeho myšlenky, neřku-li knihy, zjevením.

Brána pro všechny

Systém vzdělávání v rakouské monarchii a zejména v českém státě měl bohaté tradice a poměrně slušnou evropskou úroveň, o čemž svědčí na 1500 škol doložených v šestnácti českých krajích. V druhé polovině 18. století však školství oproti některým vyspělým zemím začalo zaostávat. Neexistovaly učitelské ústavy. Na vsích běžně působili jako kantoři vysloužilí vojáci, kteří sotva uměli psát a číst, a když dovedli násobit a dělit, byli považováni za nadprůměrně kvalifikovaní.

Prozíravá Marie Terezie nejprve poručila diplomatům na vyslanectvích, aby ve svých zemích systematicky sledovali opatření na podporu studií a podávali domů podrobné reference. O něco později pozvala významného reformátora pruského školství, pedagoga Johanna Ignáce Felbigera, který připravil obecný školní řád, jehož osou a ústřední novotou byl požadavek povinného základního škol-

ního vzdělání pro děti od 5 do 12 let, a to za hmotné péče a pod dozorem státu. Byl vydán 6. prosince 1774. Toto datum můžeme považovat za počátek školní docházky u nás.

Od r. 1775 nastal nový prudký rozvoj zvláště nižšího školství. Během prvních deseti let vzrostl počet triviálků asi o čtvrtinu. Povinné školní docházce se podrobilo v průměru 75-80 procent dětí. Dříve se tereziánsko-josefinské školské reformy hodnotily převážně záporně. Byly považovány za součást záměrné germanizace národa, neboť na školách hlavních a normálních byla vyučovacím jazykem němčina. Předpisy pro školy nejnižšího stupně však ani němčinu nevyžadovaly, doporučovaly naopak výuku v mateřském jazyce, už proto, že děti v Čechách německy nerozuměly. Školskou reformu provázelo i intenzivní budování specializovaných, dříve neznámých škol. Pro

lepší představu jmenujme alespoň některé: ve Vídni vojenská akademie, Orientální akademie na studium živých jazyků východu,

Vzdělání

Dítě má právo na vzdělání a stát má povinnost zajišťovat bezplatné a povinné základní vzdělání, podněcovat různé formy středoškolského vzdělání dostupného všem dětem a zpřístupňovat vysokoškolské vzdělání pro všechny podle jejich schopností. Školní kázeň má respektovat práva a důstojnost dítěte. Při zajišťování práva na vzdělání má stát podporovat rozvoj mezinárodní spolupráce.

Škola

XCVII.

kreslířská akademie, ve Zvíkovci v Čechách prádlácká škola, první vysoká škola báňská v Banské Štiavnici a další.

Významných zásahů se dočkalo i univerzitní studium. Tradice přednášek, spočívajících v diktování látky slovo od slova, ustoupila vydávání učebnic a volnějšímu výkladu. Pokusy dostaly konečně přednost před dogmatickými poučkami, univerzity postupně začaly věnovat pozornost samostatnému vědeckému bádání. Tereziánsko-josefinské školské reformy a zavedení povinné školní výuky byly zajisté činem kladným. Za podpory osvětského státu se ustavil obecně platný vzdělávací systém, vybavený vnitřními předpisy včetně učebních osnov a metodik. Poprvé v dějinách českého státu i školství byly otevřeny brány k omezenému sice, nicméně alespoň nějakému vzdělání pro všechny mladé lidi.

-podle knihy

Toulky českou minulostí-

Práva dítěte včera a dnes

Otázka vnímání práv dětí není záležitostí nijak starou a teprve v posledních desetiletích zaznamenává pokrok. Vše začalo během I. světové války a krátce po ní... Do té doby války probíhaly relativně vzdáleny od běžného života většiny lidí. První světová válka však vstoupila do lidského bytí více než brutálním způsobem. Její dopady, a to nejen na frontě, ale i v zázemí, byly do té doby nepředstavitelné. Proto výrok prvních obhájkyň práv dětí, že "... jsou to právě děti, které platí nejvyšší cenu za naši krátkozrakou hospodářskou politiku, za naše politické chyby, naše války.", vstoupil do historie jednání o lidských právech a je více než aktuální i dnes. Protože i dnes, stejně jako před osmdesáti lety jsou to právě děti, které platí nejvyšší daň za omyly a prohřešky dospělých. Určitou dobu však trvalo, než myšlenky na určité pojmenování práv dětí zapustily své kořeny. Až příliš často lidé tento problém chápali zjednodušeně. Mnoho lidí bylo přesvědčeno, že postačí dětem prostě pomoci - milodary, charitou. Ta však nesahá až tam, kam je potřeba, dovede řešit jen některé problémy, nepřispívá k hledání východisek, k odstraňování podstaty daných otázek - likviduje pouze, a ještě jen částečně, následky. Chápe dítě pouze jako objekt pomoci, nepřikládá mu většího významu, nedovede si představit, že dítě samo by cosi mohlo a mělo.

Prvenství v systematictější řešení patří Velké Británii a Švédsku, kde bylo jako první založeno hnutí, které si stanovilo za úkol změnit názírání na tento problém. Byl vypracován koncept deklarace o právech dětí, a v roce 1924 byl stručný pětibodový text přijat Společností národů. Práva dětí tak byla oficiálně uznána. Muselo však uplynout několik desítek let, než byl učiněn další krok - v roce 1959 byl Organizací spojených národů schválen nový dokument řešící tuto problematiku. Šlo o Deklaraci dětských práv. Stále to však byla „pouze“

deklarace - tedy z čistě právního pohledu nepřilíš závazné prohlášení.

Bylo proto pochopitelné, že prohlubující se propracování této otázky obecně vedlo i k posunu v názírání této vysoce konkrétní problematiky. A tak se objevila myšlenka posunout prostou deklaraci o dětech na vyšší stupeň. Na úroveň závazné dohody o právech dítěte, dítěte jako individua - tedy nejenom celé sociologické skupiny lidí. Samotný námět však musel dlouhou dobu zrát, než byl pochopen a přijat, byť ani dnes beze zbytku. Konec 70. let byl proto vpravdě historický, neboť tehdy padlo definitivní rozhodnutí, aby byl zpracován samostatný dokument, který byl stanovil práva dětí a povinnosti států při jejich dodržování a zajišťování. A trvalo dlouhých deset let, než spatřil světlo světa - v listopadu 1989 byl text „Úmluvy o právech dítěte“ připraven k přijetí. Po schválení na světovém summitu byl zahájen proces ratifikace. O vážnosti myšlenek a jejich unikátnosti a snad i o kvalitě dokumentu svědčí fakt, že existuje již 191 států, které je akceptovaly - žádná jiná dohoda neprošla takovým počtem ratifikací za tak krátkou dobu (úmluvu neratifikovaly Spojené státy americké a Somálsko).

Právní stav u nás

Úmluva vstoupila v platnost 6. února 1991, vyhlášena byla ve Sbírce zákonů (částka 22, č. 104/1991 Sb.) Do právního řádu České republiky přešla se všemi dalšími (z ČSFR převzatými) právními normami k 1. 1. 1993. Postavení dítěte (či obecně dětí a mládeže, nebo alespoň jejich ochrana) u nás není upraveno nějakou zvláštní normou (např. zákonem či vyhláškou). Někteří právní experti tvrdí, že to není nutné, neboť ošetření práv dítěte zajišťují jiné předpisy. A proto speciální zákon o dětech a mládeži (jako např. v SRN) neexistuje.

I vzhledem k tomu, je možná zajímavá informace, že při uplatňování právních norem má při řešení sporu přednost norma mezinárodní... - tedy Úmluva o právech dítěte má i v našem právním řádu postavení významné.

Mgr. Martin Bělohlávek, Mgr. Michal Pokorný

Nestůjte stranou

Skautská pomoc v uprchlickém táboře

Pod pojmem uprchlický tábor si leckdo v první chvíli vybaví jen fotografie zubožených, nemocných a hladovějících lidí kdesi v Albánii, Africe nebo v jiných, válečnými konflikty poznamenaných zemích. Není však tábor jako tábor. Existují i ve svobodných zemích, kde slouží jako útočiště osobám hledajícím azyl, když byly předtím vyhnány ze svých rodných zemí z různých politických, etnických nebo náboženských důvodů. I v naší zemi několik takových uprchlických táborů funguje. A právě do jednoho z nich, v Jezové u Bělé pod Bezdězem, zamířili

z Afghánistánu, Somálska, Ruska, Gruzie, Indie, Sri Lanky, Íránu, Arménie, Vietnamu, Bulharska, Nigerie, Etiopie, Angoly atd.

Úkolem skautů byla především práce s dětmi - zejména organizace různých volnočasových aktivit. Zhruba 40 dětí ze všech koutů světa si tak mohlo během týdne vyzkoušet lasování, různé výrobky z korálků, těsta i papíru. Děti malovaly, sportovaly nebo hrály různé pohybové a stolní hry. Kromě toho pro ně byla připravena olympiáda plná netradičních disciplín, výlet na blízké koupaliště, učení oblíbených country tanců nebo třeba večerní táborák s písničkami. Děti skautům na oplátku připravily skvělé diva-

letos v létě, přesněji 1. - 5. srpna, mladí skauti a skautky z vůdcovského lesního kurzu Castor. Jeli sem prožít intenzivní týden plný práce, sociální pomoci i ověření vlastních schopností empatie a altruismu. Nikdo přesně nevěděl, co je čeká...

V uprchlickém táboře v Jezové pobývalo v té době asi tři sta uprchlíků z 35 zemí světa. Byli zde celé rodiny s dětmi

delní představení. A to v češtině, pochopitelně!

Životní zkušenost

Pro budoucí skautské vůdce a vůdkyně to nebyla jen „práce“, ale také veliká životní zkušenost. Setkání s tolika různými národy na jednom místě, kdy navíc všichni mají společný trpký úděl uprchlíka, byl pro mnohé výrazným posunem v nahlížení na

etnické otázky a na sociální a humanitární pomoc potřebným lidem. Skauti se vždy snaží podle svého zákona „být prospěšní a pomáhat jiným“, ale tento rozměr skautské služby poznal jen málokdo z nich. Důkazem jejich opravdové práce je i přátelství, které s dětmi z tábora navázali a které pokračuje i dál, po skončení pobytu v uprchlickém táboře. Pro děti v táboře byla jejich návštěva velikým

krokem kupředu. Ve svém životě zažily mnohá strádání a ani tábor jim nemůže nabídnout příliš radostný život. Stejně jako dospělí, i jejich děti zde mají velice málo osobního vyžití - občas nějaký výlet, kino - a jinak bezcílné potulování táborem. Je ale pochopitelné, že uprchlický tábor jim ani více nabídnout nemůže. Proč? Nejsou samozřejmě finanční prostředky! A právě proto je důležitá taková práce, kterou pro

Jméno a státní příslušnost

Každé dítě má od narození právo na jméno. Má rovněž právo získat státní občanství a podle možnosti též právo znát své rodiče a být v jejich péči.

lidí v táborech vykonávají studenti a nebo mladí lidé, organizovaní v různých spolicích a hnutích zabývající se výchovou dětí a aktivním využíváním jejich volného času.

Práva uprchlíků

Je dnes ještě mnoho zemí, kde lidská práva jedince příliš mnoho neznamenají, natož pak práva dítěte. Děti zde trpí nedostatkem zdravotní péče i vzdělání, hladoví a často zbytečně umírají. Útek ze země pro ně i pro jejich rodiče může znamenat jediné možné východisko. Kolik útrap a ponížení však tento krok znamená, to vědí jen oni. Musí se do určité míry vzdát své identity,

opustit svou kulturu, vlast a rodný jazyk, přátele, příbuzné, domov i majetek. Není to jistě lehké!

Uprchlícké tábory by proto měly být místem, kde se o jejich novém osudu nejen rozhodne, ale kde také budou moci alespoň trochu nalézt klid a smysl svého dalšího života. K tomu potřebují aktivní práci i zábavu. Dlouhé a bezcílné čekání je jen

dalším krokem k bezmádkosti, kriminalitě a k osobním problémům, které pak v táboře vznikají.

Nemyslete si tedy, že takovou nezištnou a úspěšnou pomoc, jakou v létě předvedla skupina skautů a skautek, by bylo skvělé zopakovat? A to možná i jako nějaký konkrétní dlouhodobý projekt doto-

vaný například MŠMT? Věřte, děti i dospělí v táboře by o to jistě velice stáli.

*Text a foto Martin Holub
Junák, LŠ Gemini -
Castor*

Uprchlícké děti

Zvláštní ochrana má být poskytována uprchlickému dítěti nebo dítěti, které o status uprchlíka usiluje. Stát má spolupracovat s kompetentními organizacemi, které takovou ochranu a pomoc poskytují.

Práva dětí ve sdruženích

Každý člověk má o svých právech trošku jiné představy, každý je také jinou měrou ochoten tolerovat ostatní lidi kolem sebe. Většinou se nad svými právy začneme zamýšlet teprve v okamžiku, kdy máme pocit, že je nám ubližováno, že se děje nějaká nespravedlnost. Je-li všem v nějakém společenství měreno stejně, jsme mnohdy přístupni vzdát se leccaké soukromé výhody. Tak fungují i principy různých zákonů, desater, sedmá a kodexů ve sdruženích dětí a mládeže. K jejich porovnání se vrátíme ještě v příštím čísle Archy.

Podle dotazníku, který byl vyvěšen na serveru Borovice, se valná většina odpovídajících (80 %) domnívá, že práva dětí ve sdruženích nejsou porušována.

Práva dětí v Pionýru

Nalistujeme-li příslušnou část našeho statutu, objevíme povinnosti, ale především práva člena. Vypadají docela jednoduše a prakticky, na straně druhé toho o právech dětí

mnoho neříkají. Z hlediska dopadu na konkrétní činnost dětí má větší význam kratičká větička ve vymezení účelu Pionýra. Činnost sdružení vychází z Úmluvy o právech dítěte. Aby to byla pravda, musí práva dětí znát především jejich vedoucí, kteří jsou těmi, kdo ovlivňují činnost dětí nejvíce. Právě proto vydalo naše sdružení text Úmluvy, aby byl stále dostupný.

Právě z tohoto dokumentu musí dobrý vedoucí vycházet, když se stanovují nejrůznější nepsané zákony a pravidla, kterými se řídí běžná činnost oddílů. Že to bez nich nejde, o tom se přesvědčil snad každý, kdo s dětmi alespoň chvíli pracoval. Nejde to bez nich ani ve světě dospělých. Každé pravidlo pochopitelně ukrajuje kapku svobody, kterou by mělo osamocené dítě, každé pravidlo však musí zaručit to, aby právo na projev mělo každé dítě. Zkrátka i v oddíle platí, že svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého. Důležité je, aby každý člen oddílu (ať dítě či dospělý) chápal, že může vyměnit kapku své absolutní individuální svobody za práva pro každého a za prožitky, kterých by bez kolektivu ostatních nezískal. Domnívat se, že tím děti budou strádat, je v tomto

případě malicherné. Řada her prostě bez kolektivu zahrát nejde - ani ten v Čechách tolik oblíbený fotbal.

A jaká je role oddílového vedoucího? V pravdě klíčová. Je na něm, aby závčas rozpoznal, které oddílové pravidlo je třeba přitáhnout či povolit, jak zasáhnout, aby si každý v oddílu přišel na své. Krom textu Úmluvy má k dispozici různé soubory her, kterými se o svých právech děti mohou dozvědět. Hrami, či různými scénkami si v oddíle mohou vyzkoušet, jak se v některých střetových situacích k sobě zachovat. Situace mimo oddíl je přece jen trochu horší. Řada lidí má jen chatrnou znalost o právu vůbec, natož o právech dětí. V tomto mohou obrovskou roli sehrát školy. Nejsem si však jistý, zda učebnice občanské výchovy obsahují dostatek námětů pro tuto osvětu.

Můj dojem z Úmluvy je tedy trochu rozporuplný. Na jedné straně mě těší, že naše činnost vychází z Úmluvy o právech dítěte, na druhou stranu mám stále dojem, že se jedná o kapky, které se rozpouštějí v moři lhostejnosti společnosti nad tím, co všechno musí děti vytrpět a co děti ve svém volném čase dělají.....

-tom-

Redakční poznámky

Do redakce přicházejí dopisy. Jsou různé, stejně jako je různé názorové spektrum čtenářů. Některé přináší podněty, jiné obsahují i příspěvky poučné, jiné vyjadřují názory. Úmyslně nepíšeme „jen“ názory, protože vyjádřit (a pro nás získat) názor není nikdy na škodu. A to i tehdy, když názory jsou nepříjemné, ba až kousavé. Podstatné však je, aby pracovaly se skuteč-

nými fakty – tím se potom poměřuje jejich hodnota. Příspěvek L. Pohankové do redakce oficiálně (přestože to je v záhlaví uvedeno) nikdy nebyl doručen a přišel přes e-mailovou poštu od správce serveru Borovice. Přesto se M. Bělohlávek, tehdy spíše za sebe než za redakci Archy, obrátil na jeho autorku, a vedl spolu osobní korespondenci. Protože jsme se snažili - zvláště k otázce financování - získat i další odpovědi, uveřejňujeme příspěvek opožděně.

Článek je určen do časopisu Archa, který představuje činnost a úspěchy ČRDM. Prosím o zveřejnění v nezkrácené podobě. Dále ho posílám na Borovici a přímo Martinovi Bělohlávkovi. Věřím, že začneme vést odpovědnou diskusi na téma malé organizace a jejich význam ve společnosti a věřím, že alespoň pro některé představitele ČRDM bude v té diskusi důležitější společenský zájem než ekonomické výhody členství ve střechové organizaci.

Střechové organizace - hrobaři občanské společnosti na místní úrovni

V roce 1998 na Celostátní výměně zkušeností v Brně tajemník ČRDM Martin Bělohlávek* vysvětloval zásadní cíle tohoto střechového seskupení - lobování v parlamentu a vládě za dětské organizace (rozuměj - více peněz a lepší podmínky pro jejich práci). Druhým dechem přitom říkal, že je nutné, aby velké organizace s mnohatisícovou členskou základnou měly při vyjednávání výraznější slovo a větší váhu, než stovky malých sdruženíček, které spolčují několik lidíček v Horní-Dolní. Ty totiž nejsou schopné jednat s médií, oslovovat celostátní deníky a vytvářet povědomí společnosti o významu dětských organizací. A proto tedy ČRDM. Ta bude vyjednávat grantové podmínky s MŠMT, lobovat v parlamentu za zákon o mládeži, získávat prostor v médiích. Ostatně, má na to placentní aparát. Taky Martin v Brně vysvětloval, jak by mělo v budoucnu vypadat financování dětských organizací ze strany státu: MŠMT bude podporovat formou grantů střechová a celostátní sdružení a podporou malých místních organizací se budou zabývat okresní úřady, popřípadě obce. Bude to tak pro všechny průhlednější a pro MŠMT snazší: nebude muset rozhodovat o tisících malých projektů ve výši řádově 10 tis. Kč pro organizace, jejichž činnost celostátní optikou vůbec nemůže být postihnutelná a tudíž těžko hodnotitelná, ale přiděli peníze pouze velkým členským sdružením pro jejich členskou základnu. To je jistě zajímavá a asi dobrá

myšlenka. Martin v té době bohužel neznal odpověď na moji otázku, jak se finance pro malá sdružení dostanou na úroveň okresů a obcí a jaký bude poměr dílků koláče pro ty tisícíčetenné střechy nahoře a pro ty tisíce malých několikačetenných dole. Co Martin snad neznal tehdy, víme dnes, výsledek lobbingu střechových sdružení je na světě. V Učitelských novinách a dalších tiskovinách vyšly podmínky grantové politiky MŠMT pro rok 2000. Sdružení se tam dělí zcela podle Martinových vizí na střechová, celostátní, regionální a místní. A světe div se, místní sdružení se v řádném zářijovém kole o granty MŠMT nemohou ucházet vůbec !!! Aby to nebylo tak beznadějně, mají šanci v přímých dotacích, kde se podávají žádosti do konce února 2000. Praktické zkušenosti ukazují, že do přímého kola se dostane jen zbytek peněz nerozdělených v září. Pak má komise měsíc na rozhodování, komora mládeže (v níž jsou zastoupeny jen střechové organizace) měsíc na projednání a poslední instancí je vedení ministerstva, které to snad za měsíc potvrdí, pokud se ovšem neobjeví nutnost balíčku (úsporného opatření). A tak když to všechno dobře dopadne, nikde se nezdrží vyhotovení a podepisování smluv a převody mezi konty, dostane místní sdružení na svoji celoroční činnost peníze koncem června. Zásadní otázka „Jaké peníze budou místním sdružením rozdělovat okresní orgány státní správy?“, je zodpovězena také.

Žádné. "Zamýšlený mechanismus se nepodařilo v parlamentu prosadit. (Chudácci malé organizace... Nikdo za ně neloboval...). Dovolím si navrhnout čtenářům malý výlet do dosavadní občanské společnosti okresního města (zejména pro pražské čtenáře to může být dosti objevná cesta). Snad nejprve něco o občanské společnosti obecně. Občanská společnost je svépomocný mechanismus, jehož základem jsou občané, sdružení v zájmové spolky. Tyto spolky účelně doplňují státní správu a samosprávu ve vytváření podmínek společenského života v obci. Například tím, že se zajímají o ekologii, králíky, včely nebo zdravotně postižené děti. Osvícení vůdcové osvěcených spolků spolu na místní úrovni komunikují a vytvářejí koalice, které jim pomáhají při zachování svébytnosti každého spolku lépe prosazovat zájmy občanů na obecních úřadech. A tak se stává, že při příležitosti „30 dní pro neziskový sektor“ se u jednoho stolu sejdou např. představitelé stacionáře pro postižené děti, společnosti pro záchranu ekologicky cenného území, kronikářské a knihovnické sdružení, romská iniciativa a studentský klub. Všichni mají společný zájem - rozvoj jejich obce. Byla jsem u takovýchto jednání v několika městech a nikdy jsem nezažila, že by na sebe různé organizace dštily síru a hádaly se o peníze. Naopak tam probíhala výměna poznatků o grantových zdrojích a byla patrná snaha zlepšit mezispolkovou komunikaci.

Přitom většina těchto místních spolků není základním článkem některého z celostátních sdružení, natož členem střešové organizace (ti co mají střechu nahoře, nemají zdaleka takovou potřebu komunikace na místní úrovni za účelem vybudování přístřeší, takže se zpravidla těchto setkání neúčastní). V mnoha případech „klienti“ místních spolků ani nejsou členy těchto spolků, protože jsou prostě neorganizovatelní. Takový spolek se většinou skládá z několika nadšenců, kteří vytvářejí nabídku zajímavých programů, aniž by podmínkou účasti na nich byl členský průkaz spolku. To je principem zejména tolik potřebné práce s mládeží. A umí to málokdo. Jsem přesvědčena, že objektivní rozbor členské základny střešových a celostátních organizací ukáže jen malé procento členů ve věku nad 15 a ještě menší nad 18 let. Sama vedu 20 let dětský oddíl a vim, jak je těžké udržet mladé lidi aktivní v dětské organizaci. Nizké procento mládeže v dětských organizacích má několik důvodů - práce s mládeží je z hlediska pedagogických kvalit vedoucího podstatně náročnější než práce s prvňáčky, takže většinu organizací chybí dostatečný kádr vzdělaných vedoucích pro tento úkol. Také je ekonomicky náročnější pro

organizaci i pro člena, tím spíše, že „bodovanější člen“ pro dotaci MŠMT v programu Sdružení byl ještě pro letošní rok jen do 18 let. A tak výsledkem tohoto systému je, že se v dobrých organizacích sdružuje pár dobrých mládežníků, pak se v některých nyní zakazovaných organizacích sdružují polovojenské masy extremistické mládeže (a je jich stále více a když budou zakázáni, budou přibývat) a zcela mimo zůstávají ti neorganizovatelní. Jakž takž je dosud podchyťovala občanská společnost v obcích nebo se to alespoň učila. Od roku 2000 se pro to podmínky výrazně zhoršují, protože financování takových programů ze strany ministerstva mládeže to prakticky vůbec neumožňuje. Není přece možné přežít půl roku bez dotací pro Modré, Růžové a další linky důvěry pro mládež, pro místní organizace postižených dětí, pro místní ekologické aktivity, pro krizová centra mládeže, pro studentské kluby, zvláště když ani po půl roce nejsou peníze jisté.

Jsou dvě řešení:

To první se jmenuje „Hurá do houfu“ a o něj od počátku nejvíce jde. Na dveře celostátních sdružení a Střech teď začínou škrábat zástupci méně hrdých sdruženíček, smířených s výměnou svébytnosti za mísu šošovice a budou doufat,

že se na ně v rámci střešového koláče nějaký drobek dostane. Podmínkou ovšem je, že budou přijati na milost aspoň do komory, když v žádném případě do hlavního sálu (viz stanovy ČRDM), že jejich členská základna splňuje střešové podmínky a podaří se jí přesvědčit, aby platila troje členské příspěvky (místní organizaci, celostát. sdružení a střeše), je-li ovšem ochotná vůbec nějaké platit.

To druhé se jmenuje „Pomož si sám“, a o něj Střechám jde také. Malá sdružení rezignují na státní dotace (tím zbyde větší koláč pro ta velká) a budou hledat cesty k penězům přes sponzory, obecní úřady a zahraniční nadace. Ty totiž na rozdíl od Střech a MŠMT přesně chápou význam občanské společnosti a vypisují granty na její rozvoj včetně tzv. komunitních grantů. Jen peněz v nich je jaksí méně a tak vydrží jen ti nejsilnější a nejméně unavení. A těch v občanské společnosti mnoho nezbývá.

Kolčava - Ing. Ludmila Pohanková,
Náchod
srpen 1999

*Mgr. Martin Bělohlávek je výkonným místopředsedou ČRDM, nikoli tajemníkem

Vyjádření Martina Bělohlávky

Jen letmo se dotknu vyjádření, která se vážou k ČRDM:

Kdo byl v Brně, ten slyšel, co jsem v konkrétních souvislostech opravdu říkal.

Proč (když nadpis článku je v čísle množném) o spolupodílu „druhé střechy“ na příslušném „rozhodnutí“ není dále nikde ani slůvka? Tedy za všechno „utiskování“ malých může zase ČRDM?!

Diskuse o problémech občanské společnosti, o jejím vytváření a o podílu na jejím vytváření ze strany sdružení dětí a mládeže – to už je „jiné kafe“. A jistě stojí za to ji vést. Ale je nešťastné při jejím vedení podsouvat tam problémy jiné, třeba tolikrát vzpomínané „konflikty“ mezi tzv. malými a tzv. velkými. Oni ti tzv. velcí se totiž skládají zase jenom z tzv. malých – což je moment, na který se občas nějak zapomíná. Protože sebevětší sdružení má svoje základní články, které působí ve zcela konkrétních místech i v tzv. Horní-Dolní. Rozdíl mezi nimi je třeba i v tom, že když se v roce 1997 ubíralo ve státních dotacích, dopadly všechny škrtky na tzv. velké, protože třeba administrativa, která by byla spojena se změnami všech smluv uzavřených tehdy MŠMT s desítkami subjektů, by byla skoro neúnosná. A tzv. velká sdružení tehdy řekla: ano, u nás jsme schopni asi lépe rozložit dopady... Jenže: už nikdo nedomyslel, že relativně

vyvážené rozdělení tak způsobilo, že vlastně dítě-junák, dítě-pionýr, dítě... se stalo méně hodnotné(?) – mám-li použít slovník některých kritiků nového systému, řekl bych přesněji: na tehdejší situaci méně dotované. Uf, už mi v uších zní výkřik: „Ááá, tak to je pomsta za rok '97!“. Ne, nejde o žádnou pomstu – to se všichni budou moci přesvědčit v konečném zúčtování! To říkám jako jeden z představitelů ČRDM zcela zřetelně (i mezi našimi členy jsou totiž regionální či tzv. malá sdružení – a ona tzv. velká je nemají zájem nijak utiskovat). Je to však zcela konkrétní příklad, jak nesmyslná úřednickina je kolem veškerých dotačních peněz z centra (o konkrétním reálném posouzení projektu ani nemluvě), a navíc při posuzování v jednom jediném termínu v roce.

Opakuji tedy ještě jednou – diskutujme o občanské společnosti, ale hned od počátku se nedělejte, naše společné problémy jsou totiž jistě větší než věci, které nás „rozdělují“. Nemíchejte hrušky a jablka dohromady jenom proto, že jde o ovoce. Oba druhy totiž potřebují - i když trochu odlišnou - stejně pečlivou péči. To vim bezpečně, můj děda byl zahradník.) Jak aktuální je teď rozprava o reformě státní správy, přispějme do ní svými názory, aby se na nás nezapomnělo – to je nyní nejaktuálnější místo. Pokud tuto příležitost „prošvihneme“ a budeme řešit pseudoproblémy mezi tzv. velkými sdruženími, která si údajně cosi prolobovala na úkor tzv. malých (což je navíc opravdu nesmyslné), tak potom dopadneme opravdu nedobře.

Vyjádření členů příslušné pracovní skupiny MŠMT

Pracovní skupina pro přípravu Programů na podporu aktivit občanských sdružení ve prospěch dětí a mládeže pro rok 2000 se scházela poměrně pravidelně, ještě dnes máme v počítačích uloženu řadu pracovních verzí „Programů...“, nad kterými se živě diskutovalo. Provedené změny považujeme v naprosté převaze za kladné (snad i bez ohledu na to, jak vlastně v příštím roce ta „naše“ sdružení dopadnou).

Za důležité - v polemice s Ing. Pohankovou - považujeme následující fakta:

Komise byla složena z pracovníků MŠMT - odboru pro mládež a paritně z obou střešních sdružení dětí a mládeže - tedy České rady dětí a mládeže a Kruhu sdružení dětí a mládeže, každá uvedená střecha delegovala své dva zástupce. Při vlastním jednání jsme se dohadovali o řadě dílčích problémů, například o počtu okresů působnosti pro sdružení celorepublikového charakteru, o podmínkách bodového ohodnocení. Nepamatujeme se však, že by se komise neshodla na základním principu oddělení místních sdružení a jiných sdružení. Pak jsou tedy obě střešňové sdružení „hrobaři občanské společnosti“ a konečně se „společně drží jedné lopaty“. (Za zmínku snad stojí skutečnost, že jedním z členů pracovní komise za KSDM byl i jeden z čelných představitelů sdružení, v němž Ing. Pohanková s dětmi pracuje.)

Jako zástupci České rady dětí a mládeže jsme konzultovali své připomínky se zástupci členských sdružení, proto jsme předpokládali, že to samé zajistili zástupci KSDM v rámci svého sdružení, které je - dle řady jejich vyjádření - platformou právě i pro malá sdružení.

Nejsme vůbec přesvědčeny o tom, že tzv. malá - místní sdružení nemají možnosti získat finanční prostředky mimo programů MŠMT, z praxe víme, že celá řada okresních a městských úřadů se již v současné době touto problematikou zabývá a grantová řízení vyhláší, tedy na činnost s dětmi a mládeží přispívá. Stejně tak je v řadě případů výrazně akcentována práce s neorganizovanou mládeží např. formou otevřených klubů, ty mají v některých případech i vlastní výběrová řízení. Pohříchu je to právě tam, kde se i místní sdružení nebála zavelet: „Hurá do houfu“. A vyjednávání o vyčlenění kapitoly pro děti a mládež realizovala společně. I tak se realizuje budování občanské společnosti na místní úrovni.

Základní článek republikového sdružení je (ve většině případů) naprosto srovnatelný s místním sdružením, i on často pracuje s neorganizovanou mládeží a nabízí otevřené volnočasové aktivity. Kromě tohoto ale chce, aby „jeho hlásek“ byl slyšet i někde nahoře, aby byl součástí něčeho většího, aby se o své starosti mohl rozdělit s celkem - s očekáváním případné pomoci, aby našel někoho s kým ho spojují společné zájmy a ideály. Za to všechno platí často poměrně vysokou daň v podobě členských příspěvků, svému sdružení i střešňové organizaci a především odvedené práce i ve prospěch ostatních k tomuto celku náležejících, proto nemusí být vždy tím nejsilnějším a nejméně unaveným.

Snažíme se (v těch velkých sdruženích) vysvětlovat, že na státní dotace není nárok, je to spíš trešnička na dortu, která nám naši činnost zjednoduší, umožní ji realizovat za příznivější ceny pro všechny zúčastněné. Na kapitole státního rozpočtu určené pro děti a mládež nestojí a nepadá občanská společnost, byť je o ni částečně opřena.

*Kateřina Brejchová, Ing. Ivana Zelinková,
členky pracovní skupiny MŠMT, delegované ČRDM*

Slovo MŠMT

Nově koncipovaná dotační politika MŠMT si klade za cíl posuzovat činnost občanského sdružení dětí a mládeže či občanského sdružení pracujícího s dětmi a mládeží jako celku. V její úvodní části jsou uvedeny oblasti činnosti, které považujeme za zásadní a budeme je v příštím roce podporovat. Zároveň chceme vidět také dosavadní činnosti sdružení, mít možnost se s ní seznámit, posoudit ji. Proto je součástí našeho požadavku také výroční zpráva. Oddělili jsme od sebe termín pro předkládání projektů celorepublikovými a regionálními sdruženími a termín pro místní občanská sdružení. I to má své důvody: větší přehlednost expertního řízení komisí, neboť projekty malých sdružení v minulých letech představovaly větší část z celkového počtu projektů. Tato skutečnost se projeví v kvalitnějším rozhodování komisí. Přímé dotace jsou de facto určeny pouze pro malá místní sdružení, což jednoznačně z metodiky vyplývá. Obava o jejich nižší míru úspěšnosti v grantovém řízení není podle mého názoru na místě, neboť MŠMT si ponechává předem stanovenou fixní částku pro přímé dotace, která je více než dvojnásobná v porovnání s rokem 1999 při téměř 100% předurčení pro místní sdružení. Česká republika se připravuje na změny v uspořádání státní správy a samosprávy, které jsou součástí reformy veřejné správy. V oblasti mládeže předpokládáme změnu ve smyslu povinnosti podporovat činnost nevládních organizací na úrovni kraje a obce. MŠMT si ponechá pravděpodobně podporu celorepublikových sdružení a mezinárodních projektů. Nový dotační systém pro rok 2000 podle našeho názoru nebude problémem v těch místech či obcích, kde již dnes o „svých“ nevládních organizacích ví, podporují je a spolupracují s nimi. V těch obcích, kde zatím komunikace mezi oběma stranami vážně nebo neexistuje, jsou některé podmínky k udělení grantů na činnost sdružení možností pro navázání tolik potřebných vztahů mezi samosprávou a nevládní organizací. S granty souvisí i harmonogram uvolňování finančních prostředků. Dotace na schválené projekty v přímých dotacích budou na rozdíl od letošního roku rozesílány od II. čtvrtletí roku 2000. Proto byl mj. posunut o 1 měsíc termín přímých dotací. Obce musí spolupodpořit činnost sdružení spolu s MŠMT a svoji participaci potvrdit nejpozději před podpisem smlouvy o poskytnutí dotací. Obce a města mohou naplnit tuto podmínku MŠMT 3 měsíce před začátkem nového roku s ohledem na přípravu obecních rozpočtů a jejich koncipování jen obtížně. Mohou však v této době finanční podporu do svého rozpočtu na příští rok zakalkulovat.

Mgr. Jindřich Fryč ředitel odboru pro mládež MŠMT

Milá Lído,

mám pocit, že České radě trochu křivdíš. Je to společenství bezesporu ambiciózní, ale takovým uchvatitelem, který by chtěl nahnat všechny do houfy, to opravdu není. Za patnáct měsíců poměrně aktivní spoluúčasti na řadě rozhodnutí představenstva to tvrdím s plnou vážností.

Mám pocit, že trochu křivdíš i ministerstvu.

Jednu z hlavních výtek, totiž odstřížení těch „malých“ od peněz zvlášť, vnímám jako výtku nespravedlivou. Odbor MŠMT slovo bezesporu dodrží - není důvod mu nedůvěřovat, v posledních letech splnil vše, co slíbil, pokud se nepletu.

A poznámka závěrečná a asi nejpodstatnější: posunutí

grantového řízení pro „malé“ na únor neznámá přeci nutné posunutí faktického přísunu případných dotací! Velké spolky odevzdaly granty v říjnu a po listopadovém sezení na grantovém potůčku se výsledky dozvědí v prosinci, možná až v lednu.

Peníze ale na účty naběhnou nejdříve v květnu! Nevidím důvod, proč by tomu mělo být jinak u menších sdružení. Nechci být samozřejmě prorokem a nevidím do plánů odboru MŠMT - ale takováhle logika věci mi připadá po několika letech zkušeností s grantovou politikou případná.

Rozumím v tom případě jen obavě z nejistoty. Velcí budou o svých penězích vědět o několik měsíců dříve než malí. Chápu, že to je nepříjemné, ale chápu i důvody, které k tomu ministerstvo vedly.

Tomáš Novotný

Krátce z Valného shromáždění ČRDM

Dne 23. září 1999 se konalo mimořádné jednání Valného shromáždění České rady dětí a mládeže.

Ústředním bodem programu bylo definitivní projednání a schválení „Výroční zprávy ČRDM za rok 1998“. Důležité je, že s dokumentem byl (s několika věcnými doplňky k pracovní verzi) vysloven souhlas.

Valné shromáždění přijalo nového mimořádného člena ČRDM - „Romský dětský klub - Pomozme olašským Romům“.

Dále se jednalo o několika aktuálních otázkách, například o vzdělávacím projektu „Dobré je znát“ či „Poškoláci“ (dnes už s určitostí víme, že projekt Poškoláci neprošel dalším kolem „probírky“, Dobré je znát postoupil dále), o aktuálním jednání s delegací Rady mládeže Slovenska atp.

Zpravodaj ČRDM o výchově a využití volného času dětí a mládeže

Registrace Ministerstvem kultury: MK ČR 8135

Tematická skupina 13A/A8, ISSN 1212 - 5016

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s.p., odštěpný závod Přeprava, č.j. 1259/99 ze dne 29. 3. 1999

Redakce: Mgr. Martin Bělohávek, Michala Rocmanová, ak. mal.

Adresa redakce: Senovážná náměstí 977/24, 116 47 Praha 1

tel: 02/24102209, fax: 02/24102541

e-mail: crdm@adam.cz

Grafická úprava DTP LOTOS

Fotografie z archivů členských sdružení ČRDM

Při přípravě tohoto čísla bylo použito dokumentů

vydaných MŠMT, MV, DCI, UNICEF a dalších.

Uzávěrka 8. čísla byla dne 1. 10. 1999

ARCHIV

Kdo se u nás zabývá ochranou práv dětí?

Kromě již zmíněné odborné sekce pro práva dítěte Rady pro lidská práva a Republikového výboru pro děti, mládež a rodinu se ochranou práv dětí zabývají i další instituce, většinou mezinárodní, které mají své zastoupení i u nás. Například:

DCI - Defence for Children International

založená v r. 1971. DCI usiluje o uznání práv dětí a sjednocení jejich chápání všude na světě, o sledování a hodnocení stavu dodržování dětských práv v jednotlivých zemích a využívání účinných opatření při jejich zajišťování... Česká sekce DCI vznikla v r. 1991. Sídli na adrese: Senovážná ul. 2, 110 00 Praha 1, tel./fax ++420 /2 /24 22 38 64.

UNICEF - Dětský fond Organizace spojených národů

je organizace humanitárního charakteru, která své aktivity ve prospěch dětí po celém světě rozvíjí již od r. 1946. Jeho činnost je zaměřena na všestrannou podporu a ochranu života dětí a zajištění jejich zdravého vývoje. Spolupracuje s organizacemi a institucemi, které řeší podobné cíle nebo mohou pomoci - např. se Světovou zdravotnickou organizací - WHO, s UNESCO apod. Důležitou součástí činnosti je získávání finančních prostředků na realizaci projektů, a to především prodejem zboží s logem UNICEF - pohlednic, kalendářů, hraček, ale i z darů od sponzorů. Český výbor pro UNICEF najdete na adrese: Vyšehradská 51, 128 00 Praha 2, tel.: 02-24484550-3, fax: 02-24915328, E-mail: unicef@unicef.cz

NÁŠ TEST - SPRÁVNÉ ODPOVĚDI: 1. Velká Británie a Švédsko; 2. 1924; 3. Koncem 70. let; 4. USA a Somálsko; 5. 191 států; 6. v ČSFR 6. 2. 1991, v ČR 1.1. 1993; 7. Jan Amos Komenský (Informatorium školy mateřské); 8. Císařovna Marie Terezie 6. 12. 1774 školskou reformou - požadavkem povinné školní docházky pro děti od 5 do 12 let; 9. Orbis Pictus čili Svět v obrazech (J. A. Komenský); 10. V Arše č. 8.

Povzdech nakonec

Říkáme si rádi národ Komenského (Nerudy, Masaryka ...), a kdovikterého slavného Čecha ještě si bereme do úst, když se nám hočí poukázat na to, jaké že to máme na cestu do Evropy úžasné tradice ve vzdělávání, demokracii, umění. Ale - ruku na srdce - kdo z nás přečetl kolik děl těch velkých Čechů, kterých se dovoláváme? Nesvědčí o tom třeba i to, že pražské knihovny nemají

ve svých fondech ani Komenského stěžejní dílko - Svět v obrazech?

V sálech a čítárnách skvěle renovované Městské knihovny seženete kdekterou detektivku či přepis televizních seriálů, avšak nikoli Komenského. Toho vám poskytnou - ze skladu...

Jsem ráda, že jsem si usmyslela vyzdobit stránky tohoto čísla několika dřevoryty ze zmíněné knihy. To úsilí mi za kapku poznání stálo. Děkuji tedy Učitelé národů, a za ty obrázky neznámému rytci. M. Rocmanová - Káča

Přes tři jezy

Nepřetržitý proud 83 plavidel přilákal na břehy a vltavské mosty v Praze v sobotu 25. září houfy diváků.

Napříč Prahou přes tři jezy je závod vodních skautů, který se jel poprvé někdy před válkou - ale to už snad nikdo nepamatuje... Závodilo deset kategorií o deset putovních cen - podle typu lodí, věku, pohlaví. Nejvíce posádek jelo na pramičkách, ale v kategorii „Open“ bylo možno vidět plavidla nejružnější - od raftů až po sedmikanoe.

Start byl tradičně na Císařské louce, následovala propust Šitkovského jezu. Na Karlově mostě bylo zvlášť husto, protože skýtal pohled na bouřlivé vlny pod šlajsnou Staroměstského jezu. Letos ale nebylo moc vody, takže dramata se nekonala a záchranáři moc práce neměli. Nakonec závodníky čekala retardérka jezu Helmovského těsně před cílem na ostrově Štvanice.

Při udílení cen byl předán také stříbrný stupeň skautského vyznamenání Za čin junácký reprezentantovi ČR Lukášovi Pollertovi za záchranu života jeho mladšího vodáckého kolegy.

Huculský kůň a Nostalgická myš

TIS - Nezávislé sdružení přátel přírody - Hucul Club Praha byl spolupředatelem benefičního koncertu, uspořádaného u příležitosti narozenin proslulé herečky Brigitte Bardotové v neděli 26. září 1999 v bohémské hospodě p. Ondřeje Suchého „Nostalgická myš“ v Šemánovicích na Kokořinsku. Bez nároku na honorář zde vystoupili známí umělci jako paní Marta Kubišová, bratři Václav a Jan Neckářovi, zpěvák Milan Drobný, herec Oldřich Velen a další. Přítomen byl i zakladatel Hucul Clubu Otakar Leiský. Moderátorem pořadu, určeného ve prospěch vzácných a ohrožených zvířat, byl pan Ondřej Suchý, hlavním patronem českoamerický zpěvák, hudebník a skladatel Ivan Král. Programu se zúčastnili i vzácní huculští koně z hřebčiny Hucul Clubu v Ráji na Kokořinsku.

V sobotu 2. října proběhl, v prostorách Centrálního parku Jihozápadního Města, **Memoriál dr. Alice G. Masarykové**. Zúčastnit se mohly dvojice nebo trojice bez rozdílu věku. Soutěžící měli možnost si vyzkoušet, zda dokáží zachránit lidský život, jak se žije postiženým spoluobčanům, jak se bránit drogám a nemoci AIDS, ale také další dovednosti a znalosti, včetně prověření své fyzické kondice. Akce se konala pod záštitou starosty M. Č. Praha 13 a pořádal ji Český červený kříž, Oblastní skupina Mládeže Praha 1.

Ve sdružení Pionýr probíhají v tomto období oblastní finále otevřené **soutěže dětských talentů Sedmikvítek**.

Soutěž je rozdělena do sedmi oblastí, které vyvrcholí v lednu 2000. Dětská porta proběhne v Praze 10, Film, foto či video tamtéž, Rukodělná a Výtvarná činnost v Opavě, finále Divadla a Hudby se koná v Praze 8 a Tanec v Liberci. Máme za sebou již některá oblastní kola: v Mostě 9. 10. 1999, kde bylo v kategorii Dětská porta 80 soutěžících, 16. 10. Dětská porta v Olomouci za účasti více než 50 účinkujících, 17. 10. 1999 v Ústí nad Labem, kde se k Dětské portě přidaly tance

a počet účinkujících tak dostoupil 140. Oblastní kola si tato, původně malá, soutěž vynutila - počet účinkujících by nebylo možné jinak zvládnout. Již teď se těšíme na vítěze dalších oblastních kol a ti nejlepší z nejlepších nás potěší svým vystoupením na Benefičním koncertu na pražském Žofíně.

Co podnikají Tomíci

16. října se šlo na tři stovky členů A-TOM na tradiční a oblíbené celostátní akci **Pacovské dovádění**. Tomíci lezli jeskyněmi, snažili se orientovat v terénu, to vše pod taktovkou Václava Hrobského z pacovských Kamarádů.

6. listopadu Tomíci vyjedou na přátelské setkání s pořadateli **mezinárodního setkání FICC** (federace mládežnického kempingu a karavaningu) do Londýna. Delegaci povede Petr Balcer, zahradniční komisař. Asociace TOM získala podporu pražského magistrátu při uspořádání akce FICC Praha 2002. Tomíci budou moci používat malý znak Města Prahy, nad akcí převzal záštitu radní Igor Němec.

- 12. - 14. 11. Kálíkův festival pěveckých sborů,** Zábřeh, FoS ČR
- 19. - 21. 11. Republikové finále ve floorballu,** Mladá Boleslav, Pionýr
- 18. - 21. 11. IV. Mezinárodní dílna vedoucích** spolu se seminářem k 10. Výročí Úmluvy o právech dítěte, Čelákovice, Pionýr
- 20. - 21. 11. Výroční setkání členů FoS ČR,** FoS ČR
- 21. 11. Oblastní kolo Sedmikvítku,** Praha, Pionýr
- 28. 11. Oblastní kolo Sedmikvítku - Dětská porta,** Jindřichův Hradec, Pionýr
- 3.-5. 12. Seminář Skauting a demokracie aneb moje místo v občanské společnosti -** Praha, odbor roverů a rangers - Junák
- 4. 12. 8.countrybál R+R,** Praha, Junák
- 4. 12. konference 10 let skautingu ve svobodné společnosti,** Praha, TDC a ÚR Junáka
- 23. 12. Betlémské světlo - rozvoz vánočního světýlka vlaky po celé republice,** Junák